

EĞİTSEL ARAÇ OLARAK ÇİZGİ ROMANIN İLKÖĞRETİM 8. SINIF TÜRKÇE DERS KONULARINA UYARLANMASI

Dr. Nazlı Cihan
İstanbul Üniversitesi
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
İstanbul
nazli.cihan@istanbul.edu.tr

Özet

İçinde bulunduğumuz çağda görselliğin, özellikle de medya yoluyla günlük yaşamı kuşatan bir hakimiyeti söz konusudur. Bunun etkileri eğitime de yansımakta, görsel araç-gereçlerin derslerde kullanımı öğrenmenin ve dersin başarısını belirlemektedir. Eğitim uygulamalarındaki yeni yaklaşımlar, çoklu öğrenme ortamlarını zorunlu kılmaktadır. Yalnızca ders kitaplarına dayanan öğrenme ortamları, derslerin tekdüze hale gelmesi tehlikesini barındırdığı gibi, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına da katkıda bulunmamaktadır. Çizgi roman, metinle resmi iç içe geçirerek bütünlüklü bir anlatı haline getiren görsel bir medya aracı olduğundan - özellikle metin unsurunu da içinde barındırdığı ve bu yönüyle okuma anlama becerisine de seslendiği için - Türkçe derslerinde ders malzemesi olarak kullanılmaya son derece uygun araçlardır. Tıpkı diğer metin türleri gibi çizgi romanlar da, derslerde çok farklı biçimlerde kullanılarak öğrencileri kapsamada çeşitli olanaklar sunarlar. Bu çalışmada, çizgi romanın Türkçe derslerinde hangi yönleriyle kullanılabilmesine dair bir örnek sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Çizgi Roman, Türkçe Dersleri, Eğitsel Araç, Okuma-Anlama.

COMICS-ADAPTATION OF THE CONTENT FOR 8TH GRADE TURKISH COURSES AS TEACHING TOOLS

Abstract

The age we live in is characterized of visuality that surrounds mainly by the media our daily life. The effects are also reflected on education, so much so that the use of visual aids in the classroom determines the success of learning and teaching. New approaches in education require multimedia environments in classes. In learning environments based only on textbooks, there is a danger to the monotonous teaching and do not support the needs of each students. Comic books are visual media, creating a uniform narration of text and image, and in this regard - especially because they contain text elements and thus involve the reading comprehension - for use as teaching material in Turkish courses very suitable. Just like other kinds of texts offer comics with a variety of ways to make the lessons fun and to arouse the interest of the students. In this study, an example will be shown how aspects of the comic, can be applied in the Turkish courses.

Key Words: Comic, Turkish courses, Teaching aids, Reading comprehension.

GİRİŞ

Çevremizi kuşatan sayısız çeşitlilikteki görsel unsur, gündelik yaşamımızın ayrılmaz bir parçasını oluşturmakta ve adeta toplumun gelişimini belirlemektedir. Her geçen gün daha da gelişen medya çağında, sözlü kültürden görsel kültüre bir evrilme söz konusudur ("Görsel milat" tanımı için bkz. Frey, 1999). "Aynı anda birden fazla yerde bulunma" özelliklerinden dolayı resimlerin/görsellerin ("Omnipresence" tanımı için bkz. Maar, 2004),

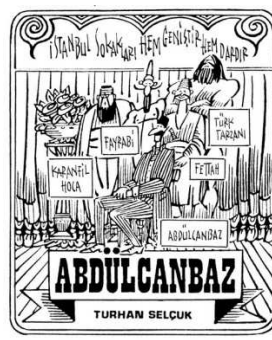
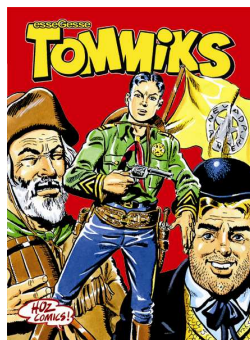
gündelik yaşam içerisinde öğrenme süreçlerine, bilgi edinme süreçlerine ve estetik alımlamaya katkıları giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Resimler/görseller özellikle de çocukların ve gençlerin alımlama alışkanlıklarında gözle görülür avantajlar sağlamaktadır. Çocuklar ve gençler, çizgi roman, televizyon, bilgisayar oyunları, videolar veya cep telefonları gibi çeşitli görsel medya araçlarıyla yetişkinlere göre daha fazla zaman geçiriyorlar. Böylece gerek sözlü, gerekse yazılı dillerine ve metin yapılarına yansıyan bir etki ortaya çıkmaktadır. Dehn (2005) ile Fix ve Jost'un (2004) araştırmaları, giderek daha fazla öğrencinin, bir metin oluştururken medya araçlarından edindikleri deneyimlerden yararlandıklarını ortaya koymaktadır. Fix ve Jost (2004), belirli bir resim/görsel için öğrenciler tarafından oluşturulan metinlerde medya ile (örneğin belirli kişiler veya olaylar gibi) sıkı bağlar kurulduğunu göstermiştir. Bu bağlara erkek öğrencilerde, kız öğrencilere oranla iki kat daha fazla rastlanması, ayrı bir çalışmanın konusu niteliğindedir.

Çocukların ve gençlerin okul dışında akınlarca resime/görsele maruz kalmaları, görsel unsurlarla ve bunların anlamlarıyla ilgili eleştirel bir hesaplaşmayı gerekli kılmaktadır. Otomatikleşmiş bir dünya algısının oluşmasını önlemek için öğrenciler, resimleri/görselleri anlamlandırmayı okulda öğrenmeli, böylelikle eleştirel bir medya okuryazarlığı yetisi kazanmalıdır. Bamford'a göre (2007) görsel yazın (visual literacy), yani görsel iletileri anlamak, oluşturmak ve iletişim sürecinde kullanmak, öğrenilmesi gereken bir süreçtir. Farklı biçimlerdeki resimler/görseller ve barındırdıkları olanaklar, derslerde bilinçli bir şekilde kullanılmalıdır. Burada kastedilen, resimlerin derslerde yoğun olarak ele alınması ve çözümlenmesidir. Bu süreçte, betimleme, sıralama, yorumlama, eleştirel yansıtma, yargılama ve kendi kendine resim oluşturma gibi tutum ve davranışlar da içkindir. Böyle bir çalışma okullarda, özellikle de anadili olarak Türkçe derslerinde, görsel okur yazarlığın geliştirilmesine katkı olması ve görsel unsurların etkili ve amaca uygun bir şekilde kullanılması için gereklidir. Burada Türkçe derslerinin, sözlü kültürün görsel kültüre evrilmesi olgusunu nasıl ve hangi araçlarla bir kazanıma dönüştürebileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Dahası, öğrencilerin görsel unsurlarla sorumluluk sahibi ve eleştirel bir ilişki kurabilmeleri yönünde Türkçe derslerinin hangi katkıları sunabileceği üzerine kafa yorulmalıdır. Özellikle Yirmibirinci yüzyılda diğer ilgi çekici medya ortamları (internet, bilgisayar, oyunları, tv gibi) arasında çizgi romanların okuma alışkanlığı yaratmadaki öncü rolü de hesaba katıldığında, metin türü olarak çizgi romanın eğitim öğretim faaliyetleri açısından önemi bir kat daha artmaktadır.

Bu çalışmada, çizgi roman türünün birçok kullanım biçimi arasından, eğitsel boyutuyla ilgili bir kullanım biçimi önerilmektedir. Çizgi romanın Türkçe derslerine ne tür katkılar sağlayabileceği, okuma ve bilgi edinme sürecini öğrenciler için daha zevkli bir sürece dönüştürmede nasıl kullanılabileceğine dair bir örnek sunulacaktır.

Dünyadaki gelişimin bir benzeri olarak Türkiye'de de çizgi roman ilk olarak gülmece içerikli ve resimli çocuk dergilerinde, çizgi bant şeklinde görülmüştür. 1900'lerin başında fıkraların resimlendirilmesi gibi çizgi romana dahil edilmeyecek çizimler kullanılsa da gazetelerde çizgi roman sanatçılarına özel bir yer ayrılmamıştır. Cumhuriyetin yeni kurulduğu bu dönemde dışarıdan gelecek her türlü ürüne kültürel yozlaşmaya yol açacağı düşüncesiyle sıcak bakılmamıştır (Cantek 2002). Türkiye'de çizgi romanın genel gelişimine bakıldığında çocuklar için üretimin çok az olduğu, genellikle yabancı kaynaklı çizgi romanların bu açığı kapattığı görülmektedir. Ancak, 60'lı ve 70'li yıllarda sosyo-politik gündemin de etkisiyle Türk çizgi romanı, üretim ve çeşitlilik konusunda oldukça zenginleşmiştir.

Şekil 1-4: Türkiye'de yayımlanan çizgi roman örnekleri

Yaklaşık yüz yıllık geçmişiyle oldukça yeni bir anlatı biçimi olan çizgi roman, dersler için bir öğrenme materyali olarak sınırsız olanaklar sunmaktadır. Görsel malzeme olarak öğrencilere çok kısa sürede çok fazla bilgi aktarma özelliğine sahip olan çizgi roman, aynı zamanda eleştirel ve bilinçli bir görsel okuma için zemin sağlar. Özellikle okuma alışkanlığı ve okuma yetisi zayıf olan öğrenciler için daha pratik bir bilgi edinme aracıdır. Anlatı biçimi bakımından diğer yazınsal türlere oranla daha etkin bir anlatı biçimine sahip olan çizgi romanın ders aracı olarak kullanımı pragmatik açıdan son derece yalın ve basittir.

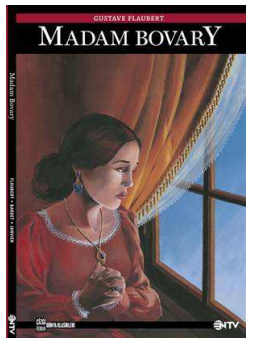
Statik, küçük ve tekil resim panellerinden oluşan çizgi romanlar hem özgün bir metin türü olarak edebiyat ile yakın ilişki içerisindedir, hem de grafik özelliklerinden dolayı görsel medyanın bir parçasıdır. Dünyada da sayısız örneği olan ve ülkemizde Shakespeare, Dostoyevski ve Kafka gibi klasik yazarlara ait edebiyat klasiklerinin çizgi roman haline getirilerek NTV yayınları tarafından seri halinde yayımlanan « Çizgi Roman Dünya Klasikleri », edebiyat ile çizgi romanın birleşmesine örnek olarak gösterilebilir:

Şekil 5-6: F.Kafka'nın "Dava" romanının çizgi roman uyarlaması

Şekil 7-8: F.M. Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza" romanının çizgi roman uyarlaması

Şekil 9-10: G. Flaubert'in "Madam Bovary" romanının çizgi roman uyarlaması

Bu bağlamda çizgi romanın, kullanım biçimine göre yazınsal bir niteliğe de büründüğünü söylemek mümkündür. Tekil resim panelleri, birbirine bağlı ve anlamlı bir anlatı ağı oluşturarak sayfa içerisinde uygun bir biçimde

yerleştirilir. Resimler anlatımı, yazılı metinlere oranla daha açık hale getirmekte ve yoruma daha fazla yer vermektedir. Görsel algı daha kısa sürede, daha dolaylı ve gerçekleştiren ve doğrudan duygusal boyutta karşılığını bulur. Bir resimden diğerine geçişte doldurulması gereken boşluklar vardır: birinci resim biter, ikinci resim başlar ama ikisinin arasında anlatım açısından anlamlı bir boşluk vardır. Burada söz konusu olan, okuyucunun çıkarsama yoluyla doldurması gereken anlatısal bir boşluktur. Resimler arasındaki bu tamamlama işlemi, yani paneller arasındaki anlatısal bağı kurma işlemi öğrencilerin kendi kendilerine tamamlamaları gereken bir süreçtir. Bunun yapılabilmesinin ön koşulu ise tıpkı yazınsal metinlerde olduğu gibi okurun ön bilgileri ve deneyim ufkuudur. Çizgi roman okuyucusu, her bir kare için gerekli olan olayların gerçekleşme süresini kendisi belirler. Paneller, okura olaylar örgüsü içinden sadece belirli kesitleri sunar, okuyucu bu kesitler arasındaki boşlukları doldurarak kendi hayal gücünü ve birikimlerini de kullanarak olay örgüsünü tamamlar. Böylece her okur için farklı bir algılama ve alımlama boyutu söz konusudur.

Edebiyat eserlerinin çizgi roman tekniğine uyarlanması, giderek yaygınlaşan ve edebiyat çevrelerinde kabul gören bir yöntemdir. Aynı yöntemin, okullarda ders içeriklerinin çizgi roman tekniğinden yararlanılarak öğrencilere aktarılması sürecinde de kullanılması mümkündür. Özellikle metinlerin ders materyali olarak başat rol oynadığı Türkçe ve edebiyat dersleri için, okuma becerisinin geliştirilmesi bağlamında çizgi roman tekniğinden yararlanılması, hem Türkçe ve edebiyat derslerini tek düze olmaktan çıkaracak, hem de öğrencilerin bireysel öğrenme ortamlarına farklı ve yenilikçi bir anlayışla katkıda bulunacaktır. Belirli bir olay örgüsü ve öğrencilerin kendilerini özdeşleştirebilecekleri farklı karakterler yaratılarak, dersin konusu işlenebilir, dersin kazanımlarını hedef alan bilgi böylelikle öğrenciler tarafından daha rahat anlaşılacaktır.

Çizgi Romanın ve Çizgi Roman Tekniğinin Eğitsel Amaçları

Tuncer (2007), çizgi romanların derste kullanımının zengin görsel yapısı, heyecanlı, merak uyandıran kurgusu, kahramanların olumlu nitelikleriyle sempati/empati yaratmaları, öykülerin kısalığıyla çabuk sonuca ulaştırmaları ve okunmalarının, elde edilmelerinin kolaylıkları, ama öncelikle zevk için okunmalarından ötürü, okuma alışkanlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirtmektedir (http://vizyon21yy.com/documan/Genel_Konular/Kitap%20Okuma/Okuma_Aliskanl_Cizgi_Romanlar.html).

Çizgi roman, bir olayı veya bir öyküyü anlatan bir resim dizisidir (sekans). Araç gereç çeşitliliği sağlamak için, konuyu daha ilginç hale getirmek için, karmaşık bağlantıları görselleştirmek için ve öğrencileri motive etmek için resimlerin ve resimli öyküler gibi görsellerin derslerde amaçlı bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda çizgi roman, resimlerin ve görsellerin yerine getirdiği işlevi, sürece metni de dâhil ederek bir adım öteye taşımaktadır. Çizgi roman ne resim, ne de yazıdır. Resmin ya da yazının, bütünleyici olarak kullanılan diğer bir unsurla ilişkisi sonucunda ulaşılan bir sentezdir. Yani çizgi roman, birbirinden farklı iki temel unsurun (metin ve resim) kaynaşmasıyla oluşan bir anlatım biçimi, bir kurgu sanatıdır.

Çizgi roman, öğrencileri özellikle okuma eylemine teşvik etmek için son derece uygun bir araçtır. Bunun yanı sıra çizgi roman, konuşma ve yazma alıştırmaları için de birçok olanak sunmaktadır. Çizgi romanın vazgeçilmez unsurları olan konuşma ve düşünme balonları, boşluk doldurma alıştırmaları düşünüldüğünde, bir anda yararlı birer ders aracı haline dönüşmektedir. Panellerin (çizgi roman karelerinin) sırasının karıştırılmasıyla, öğrencilerin panelleri doğru sıraya göre dizme işlemi, okuma-anlamaya yönelik başka bir alıştırma örneği olarak gösterilebilir.

İlköğretim Türkçe derslerinde çizgi romanı bir metin türü olarak kullanmak mümkün olduğu gibi, çizgi roman tekniğinden yararlanılarak ders konularını çizgi romana uyarlamak da mümkündür. Yukarıda da belirtildiği gibi, çizgi roman bir metin türü olarak özellikle okuma, konuşma ve yazma beceri alanlarına yönelik çok işlevli bir ders aracı niteliğindedir. Dilbilgisi alanı düşünüldüğünde de, çizgi roman tekniğinin dilbilgisi konularını aktarmada öğretmen için büyük olanaklar barındırdığını söylemek mümkündür. Böylelikle öğretim programında belirtilen kazanımlara ve konulara bağlı kalınarak, öğrencilerin çoğu zaman anlamakta zorlandıkları dilbilgisi konularının aktarımı hem daha eğlenceli hem de daha yalın bir şekilde gerçekleşecektir.

YÖNTEM

Çizgi roman tekniğinin ilköğretim 8. Sınıf Türkçe dersi konularına uyarlanmaya uygun olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tarama modeli uygulanmıştır. Bu amaçla çizgi romanın eğitsel boyutuyla ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalar incelenerek özetlenmiş ve çalışmalar arasında ilişkiler kurulmuştur. 8. Sınıf Türkçe dersi konularının çizgi roman tekniğine uyarlanmasına yönelik eksiklikleri saptanmasının ardından, bu eksikliklerin giderilmesi için 8. Sınıf Türkçe dilbilgisi konuları arasından örnek bir konu seçilerek çözüm önerisi sunulmuştur. Bu çalışmada incelenen araştırmalar ve makaleler tarih sırasından çok, ilişkilere bağlı olarak düzenlenmiştir. Dilbilgisi konuları arasından seçilen “Fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama” başlığının altında belirtilen “Fiilimsiyle, fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları kavrar” kazanımını uygun bir senaryo hazırlanmıştır. Öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyleri de göz önünde bulundurularak hazırlanan senaryo, programda belirtilen kazanımları karşılayacak içerikle birlikte, sonraki aşamada çizgi romana düştürülmüştür.

BULGULAR

Çizgi roman, eğitim-öğretim faaliyetlerinin de ilgi alanına girmeye başlamıştır. Ancak Batı’da 70’li yıllardan beri ders malzemesi olarak algılanmasına karşın çizgi romanın dil öğretimi derslerindeki kullanım olanakları ile ilgili kısıtlı sayıda kuramsal çalışma bulunmaktadır. Burada, çizgi romanın dil öğretimi dersleri için sunduğu olanaklara dair bazı yaklaşımların ortaya konulduğu az sayıdaki makale söz konusudur. (Hellwig ve Siekmann, 1987).

Ders aracı olarak çizgi romanın derslerde etkili bir biçimde kullanılabilmesi için öncelikle eğitim-öğretim bağlamının içersine yerleştirilmesi gerekmektedir. Hecke ve Surkamp (2010) çizgi romanı, derslerde zaten kullanılmakta olan resim türlerinin arasına yerleştirmektedir. Bu açıdan bakıldığında çizgi roman, resim olarak, daha doğrusu resimli hikaye gibi de ele alınabilmekte ve “gerçek hayatta karşılaşılan nesne ve canlılarla doğrudan benzerlik gösteren” (Scherling ve Schuckall 1992) görsel araçlardan birini oluşturmaktadır. Öyleyse çizgi roman bir resim türü olarak ele alındığında, görsel okuma öğretimine dair ortaya konulan görüş ve kuramların, çizgi roman ile ilgili kuramsal yaklaşımlar ve eğitsel çözümler geliştirilmede yararlı veriler ve dayanaklar sunduğu söylenebilmektedir.

Bu çalışmada da bu yaklaşımdan yola çıkılmıştır. Çizgi romanlar işaret kodlarından oluştuğundan, sözlü ve görsel araçların arasına yerleştirilmeli ve bir “bileşik araç” olarak sınıflandırılmalıdır (Badstübner-Kızık, 2006). Çizgi roman tekniğinin dil öğretiminde bir ders aracı olarak kullanılmasına olanak sağlayan özellik, sözlü ve görsel unsurların ortaklığının belirleyiciliğidir. Bu bağlamda dil öğretiminde çizgi romandan nasıl yararlanabileceğine dair bazı öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Çizgi roman tekniği ile sözcük dağarcığının geliştirilmesi
- 2) Konuşma balonları tamamlama
- 3) Çizgi roman aracılığıyla aktarılan olay, durum veya konu hakkında görüşlerini belirtme
- 4) Çizgi roman oluşturma veya tamamlama
- 5) Çizgi roman tekniğinden yararlanarak canlandırmalar yapma ve çizgi roman öyküleri oluşturma
- 6) Çizgi roman oluşturma (hem içerik hem de biçim olarak)
- 7) Okunan çizgi romanın sözlü veya yazılı olarak özetlenmesi

(http://www.convivium.pl/archiv/2013/2013_pdf/13_convivium_2013_dudzinska.pdf)

Sekiz yıllık ilköğretim sürecinde Türkçe öğretiminden beklenen, öğrencinin okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerilerini dilin kurallarına uygun olarak geliştirmesidir. Bir sonraki aşamayı oluşturan ortaöğretim ise Türkçenin imkânları çevresinde, tarihî süreçte oluşan edebî dilin gelişimini, özelliklerini ve ürünlerini öğretmeyi hedefler. Bu açıdan bakıldığında ilköğretimin 6, 7 ve 8. sınıfları bir geçiş dönemi özelliği gösterir. Öğrenci bu dönemde, 1-5. sınıflarda öğrendiklerini, seviyesine uygun Türk ve dünya edebiyatının seçkin örnekleriyle geliştirir ve kendi anlam dünyasını yapılandırmaya başlar. Bu sebeple 6-8. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı, bu bütünlük ve devamlılık göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır (Talim Terbiye Kurulu, 2006).

Türkçe öğretimi, Dinleme/İzleme, Konuşma, Okuma, Yazma ve Dilbilgisi olmak üzere beş öğrenme alanından oluşmaktadır. 8. Sınıf Türkçe dersi amaç ve kazanımları, öğrenme alanlarına göre aşağıda yer alan tablodaki gibi düzenlenmiştir:

Dinleme/izleme alanı için belirlenen kazanımlar
1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama (+4 alt kazanım)
2. Dinlenen/izlenen anlama ve çözümleme (+25 alt kazanım)
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme (+3 alt kazanım)
4. Söz varlığını zenginleştirme (+6 alt kazanım)
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma (+4 alt kazanım)
Konuşma alanı için belirlenen kazanımlar
1. Konuşma kurallarını uygulama (+13 alt kazanım)
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma (+9 alt kazanım)
3. Hazırlıklı konuşmalar yapma (+12 alt kazanım)
4. Kendi konuşmasını değerlendirme (+4 alt kazanım)
5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma (+4 alt kazanım)
Okuma alanı için belirlenen kazanımlar
1. Okuma kurallarını uygulama (+5 alt kazanım)
2. Okuduğu metni anlama ve çözümleme (+31 alt kazanım)
3. Okuduğu metni değerlendirme (+2 alt kazanım)
4. Söz varlığını zenginleştirme (+4 alt kazanım)
Yazma alanı için belirlenen kazanımlar
1. Yazma kurallarını uygulama (+11 alt kazanım)
2. Planlı yazma (+12 alt kazanım)
3. Farklı türlerde metinler yazma (+4 alt kazanım)
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme (+4 alt kazanım)
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma (+10 alt kazanım)
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama (+2 alt kazanım)
Dilbilgisi alanı için belirlenen kazanımlar
1. Fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
Kazanım: Fiilimsiyle, fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları kavrar.
Kazanım: Fiilimsilerin işlevlerini ve kullanım özelliklerini kavrar.
Kazanım: Fiilimsileri özelliklerine uygun biçimde kullanır.
Kazanım: Cümlede, fiilimsiye bağlı kelime veya kelime gruplarını bulur.
2. Cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
Kazanım: Cümlelerin temel öğelerini ve özelliklerini kavrar.
Kazanım: Cümlelerin yardımcı öğelerini ve özelliklerini kavrar.
Kazanım: Cümlede vurgulanmak istenen ifadeyi belirler.
Kazanım: Cümledeki fiillerin çatı özelliklerini kavrar.
Kazanım: İsim ve fiil cümlelerini, anlam ve kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanır.
Kazanım: Kurallı ve devrik cümleleri, anlam ve kullanım özelliklerine uygun biçimde kullanır.
Kazanım: Cümlelerin yapı özelliklerini kavrar.
Kazanım: Kalıplaşmış cümle yapılarının kuruluş ve kullanım özelliklerini kavrar.
Kazanım: Cümlelerin ifade ettiği anlam özelliklerini kavrar.
Kazanım: Cümleler arasındaki anlam ilişkilerini kavrar.
Kazanım: Cümleyle hâkim olan duyguyu fark eder.
3. Anlatım bozukluklarını belirleme ve düzeltme
Kazanım: Cümlede anlatım bozukluğuna neden olan kullanımları belirler.
Kazanım: Anlatım bozukluklarını düzeltir.

Şekil 11: Milli Eğitim Bakanlığı (2006). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı.

Görüldüğü gibi, Türkçe Dersi Öğretim Programı (6-8. sınıflar) “Okuma, Dinleme/İzleme, Konuşma, Yazma Öğrenme Alanları ile Dilbilgisi” ne yönelik kazanımlardan oluşmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programında okuma öğrenme alanına yönelik kazanımlar tüm sınıf seviyelerinde (6, 7 ve 8. sınıflar) aynı olup metinlerin içeriğine göre kazanımların dağılımı da değişmektedir. Bu nedenle standart bir yıllık plan uygulanması mümkün değildir. Ancak Türkçe dersi öğretmenleri okutacakları metinlere göre yıllık plan yapmaktadırlar. Dilbilgisine yönelik kazanımlar ise sınıf seviyesine göre değişmekte olup bu kazanımların programda belirtilen sıraya göre verilmesi esastır. Bu çerçevede dilbilgisi kazanımlarının yıllık bir plan dâhilinde verilmesi mümkündür.

Bu çalışma için, 8. Sınıf Türkçe Dil bilgisi konularından “Fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama” başlığı altında yer alan “Fiilimsiyle, fiil ve isim soylu kelimeler arasındaki farkları kavrar” kazanımı ele alınmıştır. Burada ifade edilen kazanımı kapsayacak şekilde aşağıda örnekleri sunulan senaryo ve çizgi roman panelleri yer almaktadır.

Şekil 12: Örnek çizgi roman paneli

Şekil 13: Örnek çizgi roman paneli

Şekil 14: Örnek çizgi roman paneli

Şekil 15: Örnek çizgi roman paneli

2. KARE: YER: OKUL KORİDORU

KİŞİLER: Zeynep ve Merve (yakın plan)

Diyalog:

Zeynep: Anlamadım şimdi, isimler ve sıfatlar da mı fiil sonuçta?**Merve:** Hayır, değil tabii ki. Fiilimsi, fiil gibi ama fiil değil. Yani, eylemden türüyor ama eylemin bütün özelliklerini taşıyor.**Zeynep:** Eylemin özellikleri derken?**Merve:** Bunlar bir fiil gibi olumsuz yapılabilir ama bir fiil gibi çekimlenemez. Mesela, silmek fiilini alalım. Silmek bir fiil ama "silen adam" derken, buradaki "silen" bir sıfat fiil. "Siliyorum" diyebilirsin ama "sileniyorum" diyemezsin. Ne kadar ilginç, değil mi?

14. KARE:

YER: KAFE/PASTANE

KİŞİLER: Ezgi ve Merve yan yana (yakın plan) sonra Zeynep de katılıyor. (out/in)

Diyalog:

Merve: Peki bu durumda bağlaçlar da fiilimsi olabiliyor mu?**Ezgi:** Evet haklısın... bir de zarf-fiil var. Bunlara "ulaç" da deniyor ve birleşik bir cümlede iki cümleyi bağladıkları için bağlaç ama aynı zamanda özne, nesne, tümletç de oldukları için fiil sayılan sözcüklerdir. Yani iki iş aynı anda yapıyor.**Zeynep:** Ama zarf-fiilini tanımamanı kolay bir yolu var: "Nasıl" ve "ne zaman" sorularını sorarak isimlerdeki zarf-fiilini bulabiliriz.

Şekil 16: Örnek senaryo kesitleri

TARTIŞMA VE SONUÇ

Medya araçları ile ilgili yaratılan talepler, seçenekler ve bunların kullanımı son on yıl içerisinde büyük değişiklikler göstermiştir. Günümüz toplumlarında iletişim büyük ölçüde görsel ve elektronik medya araçları yoluyla gerçekleşmektedir. Veriler, bilgiler, hikâyeler ve eğlence programları sorunsuz bir şekilde her an her yerde erişilebilir durumdadır. Karmaşık iletişim yapılarının sürdürülebilirliği ve siyaset, ekonomi ve kültür alanlarındaki faaliyetlerin işlerliği için giderek daha yeni medya araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Yeni araçlar, iletileri özellikle resimler ve konuşulan dil yoluyla aktarmaktadır. Bu nedenle görsel araçlar çocuklar tarafından, yazılı araçlara, yani önce okurun kafasında kendi hayalgücü yardımıyla resimlere dönüştürülmesi gereken işaretlerle kodlanmış bir dile göre daha kolay anlaşılabilir.

Çizgi romanın eğitsel boyutunu ele alan ve çizgi romanın bir ders aracı olarak kullanılmasını öneren çalışmalar, daha çok sezgisel olarak geliştirilmiştir. Öğretmenlere, çizgi romanı derslerde kullanma konusunda yol gösterecek, onları teşvik edecek açıklıkta kavramlar ve yaklaşımlar ortaya konulmamıştır. Daha ileri aşamada, Türkçe derslerinin öğretim amaçlarına uygun olarak hedeflenen kazanımların elde edilmesinde çizgi romanın seçimi için gerekli ölçütlerin de belirlenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada çizgi romanın eğitsel boyutu üzerinde durulmuş ve İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders konularının, programda belirtilen kazanımlara ve dersin hedeflerine uygun olarak, çizgi roman tekniğine uyarlanması ile ilgili bir örnek sunulmaya çalışılmıştır. Çizgi romanın eğitsel bir araca dönüştürülmesine dayanak oluşturacak ve bu konuda öğretmenlere yol gösterir nitelikte açık ve net bir yöntem önerisi bulunmamaktadır. Bu açıdan, çizgi romanın Türkçe derslerinde etkili bir öğretim aracı olarak kullanımını öneren bu çalışma bir ilk adım olarak görülmeli, bu konuda daha ayrıntılı ve kapsamlı çalışmalar ortaya konulmalıdır. Öğrencilerin çizgi romana karşı sergiledikleri açık tutum, çizgi romanın eğitim-öğretimde bir ders aracı olarak geliştirilmesi ve kullanılması için önemli ve olumlu bir önşartı yerine getirmektedir. Eğitim, gerçeklere odaklanmalıdır. Öğrencilerin çizgi roman ile kurdukları olumlu ilişki de bu gerçeğin bir parçasıdır.

Not 1: Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 38790 no'lu ve "Content creation for Turkish literature courses within the scope of mobile learning" başlıklı Uluslararası Yayınlar Yönelik Destek Projeleri (UDP) kapsamında desteklenmiştir.

Not 2: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Badstübner-Kızık, C. (2006). *Fremde Sprachen – fremde Künste? Bild- und Musikunterricht im interkulturellen Fremdsprachenunterricht. Das Fallbeispiel Deutsch als Fremdsprache in Polen.*

Bamford, A. (2007). *Bildbereit: Die Bedeutung visueller Bildung.* Niehoff, Rolf & Wenrich, Rainer (Yay.haz.) *Denken und Lernen mit Bildern. Interdisziplinäre Zugänge zur Ästhetischen Bildung.* München: KoPäd.

Cantek, L. (2002). *Türkiye'de Çizgi Roman.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Frey, S. (1999). *Die Macht des Bildes: Der Einfluß der nonverbalen Kommunikation auf Kultur und Politik.* Bern: Huber.

Fix, M. ve Jost, R. (2004). *Spuren der Medienrezeption in Schülertexten.* Bönninghausen, Marion (Yay.haz.) *Intermedialität im Deutschunterricht.* Baltmannsweiler: Schneider Verlag.

Dehn, M. (2005). *Schreiben als Transformationsprozess. Zur Funktion von Mustern: literarisch-orthografisch-medial. Kompetenz und Leistung im Deutschunterricht. Spielraum für Muster des Lernens und Lehrens.* Freiburg im Breisgau: Fillibach.

Dudzinska, M. (2013). *Zum sprachlichen und kulturellen Potenzial von Comics im Unterricht Deutsch als Fremdsprache in Polen:* http://www.convivium.pl/archiv/2013/2013_pdf/13_convivium_2013_dudzinska.pdf (17 Mart 2014).

Hecke, C. ve Surkamp, C. (2010). *Einleitung. Zur Theorie und Geschichte des Bildeinsatzes im Fremdsprachenunterricht. Bilder im Fremdsprachenunterricht. Neue Ansätze, Kompetenzen und Methoden.* Tübingen.

Hellwig, K. ve Siekmann, M. (1987). *Authentische Bildergeschichten im Englischunterricht. Teil I: Theoretische Grundlegung.* In: *Die Neueren Sprachen 6.*

Maar, C. (2004). *Iconic Worlds – Bilderwelten nach dem iconic turn.* Maar, Christa & Burda, Hubert (Yay.haz.), *Iconic Worlds: Neue Bilderwelten und Wissensräume.* Köln: DuMont.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6.7.8. Sınıflar) Öğretim Programı.* Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

Scherling, T. Ve Schuckall, H.F. (1992). *Mit Bildern lernen. Hand-buch für den Fremdsprachenunterricht.* Berlin/München/Wien.

Tuncer, N. (2007). *Okuma Alışkanlığı ve Çizgi Roman*
http://vizyon21yy.com/documan/Genel_Konular/Kitap%20Okuma/Okuma_Aliskanl_Cizgi_Romanlar.html
(20 Mart 2014)